

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Olympiáda v českém jazyce 45. ročník, 2018/2019

Krajské kolo – zadání – II. kategorie

přidělené soutěžní číslo	body		
	gramatika	sloh	celkem

Jméno a příjmení:

1. V televizi jsme zaslechli větu: *Je to jistě asi v pořádku.*

a) Vypište slova, jejichž užití ztěžuje jednoznačné porozumění zadané větě.

b) Vysvětlete, v čem spočívá nepatříčnost tohoto vyjádření. Uvažujte pouze rovinu jazyka, nikoliv myšlení mluvčího.

2. Tvar *kale* je v češtině homonymní, patří několika různým slovům.

a) Uveďte základní tvar všech těchto slov a určete jejich slovní druh. Ke každému z nich vytvořte větu nebo slovní spojení obsahující tvar *kale* tak, aby byl zřetelný jeho význam.

i. _____

ii. _____

iii. _____

iv. _____

b) V případě, že se jedná o ohebné slovo, určete všechny mluvnické kategorie (významy), které tvar *kale* vyjadřuje.

i. _____

ii. _____

iii. _____

iv. _____

3. Následující věta není jednoznačná: *Honza se na judo nepřihlásil kvůli Kláře.*

a) Napište dvě různé jednoznačné otázky, na které by zmíněná věta mohla být odpovědí, a to tak, aby měla pokaždé jen jeden z možných významů. Nepředpokládejte běžný dialog, v němž jsou odpovědi obvykle eliptické (tj. vynechávají se z nich části jasné z kontextu).

i. Mluvčí A:?

Mluvčí B: *Honza se na judo nepřihlásil kvůli Kláře.*

ii. Mluvčí A: ?

Mluvčí B: *Honza se na judo nepřihlásil kvůli Kláře.*

b) Vysvětlete význam odpovědí v každém z obou případů.

i.

ii.

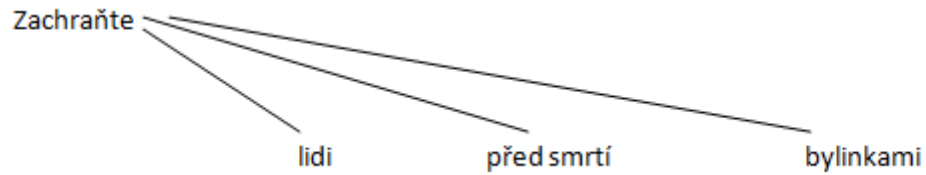
c) Popište rozdíl v užití záporu v první a druhé odpovědi.

i.

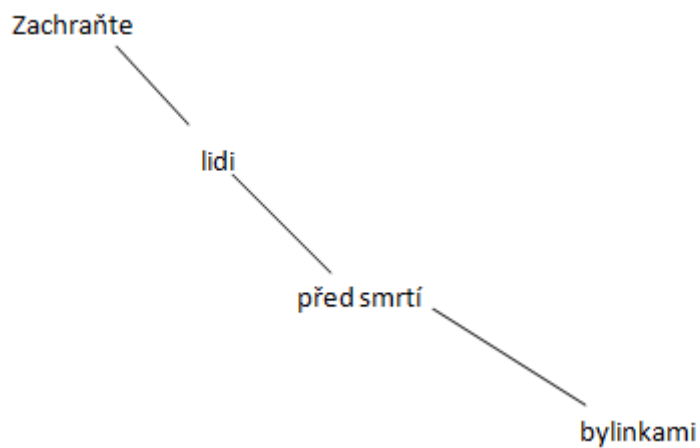
ii.

4. V tištěném textu jsme narazili na větu: *Zachraňte lidi před smrtí bylinkami.* V této podobě věta vyjadřuje teoreticky více významů. Grafické vyjádření možných skladebných struktur vypadá takto:

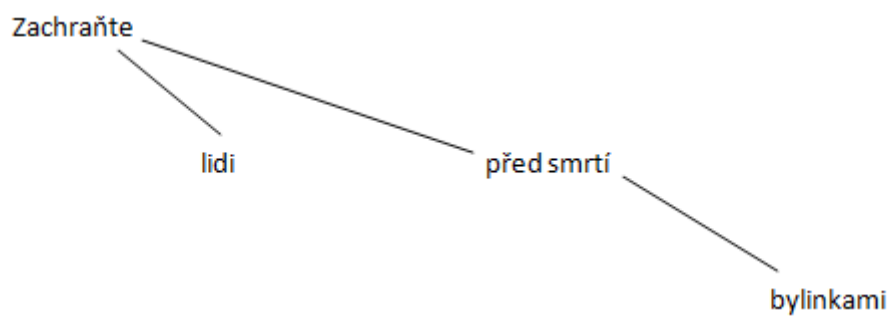
i.

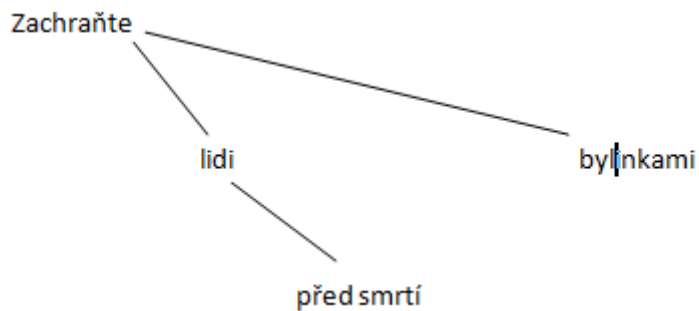
ii.

iii.

iv.

a) Vytvořte 4 jednoznačné věty nebo souvětí, z nichž každé bude vyjadřovat právě jeden z významů zadané věty. Respektujte vztahy zobrazené v grafu. V každé větě či souvětí použijte všechny výrazy ze zadané věty. Můžete přitom změnit tvar ohebných slov. V případě potřeby můžete použít i další výrazy.

i.

ii.

iii.

iv.

b) Rozhodněte, která ze struktur pravděpodobně odpovídá záměru autora, a uveďte její číselné označení. Na základě čeho tak lze soudit?

c) Kterým prostředkem by bylo možné v mluveném projevu dosáhnout toho, aby věta byla chápána jednoznačně – tak, jak ji autor pravděpodobně zamýšlel?

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Olympiáda v českém jazyce 45. ročník, 2018/2019

Krajské kolo – řešení – II. kategorie

1. Příklad řešení:

a) *jistě, asi*

b) Nepatřičnost spočívá v tom, že jsou zároveň/spolu použita slova *jistě* a *asi*, která vyjadřují různou (opozitní) míru jistoty. Slovo *jistě* vyjadřuje jistotu vyšší až vysokou, *asi* naopak nižší až nízkou. Divák proto neví, který z těchto dvou významů si vybrat.

Poznámka: Uznávejte i odpověď: Jedno ze slov je parazitní výraz, není ovšem jasné, které z nich to je.

Bodování:

a) Za dvě správně vypsána slova – 1 bod.

b) Za výstižné vysvětlení nepatřičnosti – 2 body. Při drobných nedostatcích – 1 bod.

Maximálně tedy 3 body.

2. Příklad řešení:

a) i. *kal* – podstatné jméno *Já se tě, kale, zbavím, kvůli tobě nevidíme ryby.*

Uznávejte i odpověď: Tvar pátého pádu se u tohoto slova obvykle nepoužívá.

ii. *kala* – podstatné jméno *Kale svědčí rosení listů.*

iii. *kalit* – sloveso *Kale ocel, přemýšlel o méně namáhavém zaměstnání.*

iv. *kale* – příslovce *Kale oka nezamhouřil.*

Uznávejte i příklad s náležitě užitým tvarem *nekale*: *nekale získaný majetek.*

b) Uvádíme možná řešení, správnost posuzujte ve vztahu k příkladu užitému soutěžícími:

i. rod mužský neživotný, číslo jednotné, pád 5.

ii. rod ženský, číslo jednotné, pád 3. nebo 6.

iii. slovesný rod činný, vid nedokonavý, jmenný rod mužský, číslo jednotné.

iv. –

Bodování:

a) U i–iii: Za každou správnou trojici údajů (slovo, slovní druh, příklad) – 2 body, při jedné chybě 1 bod. U iv: Za správně uvedený slovní druh – 1 bod.

Celkem za část a) maximálně 7 bodů.

b) Za správné určení všech kategorií u jednoho slovního tvaru – 1 bod.

Poznámka 1: Za uvedení vzoru a slovesné třídy neodečítejte body.

Poznámka 2: Uvede-li soutěžící přechodník přítomný / čas přítomný, nepřihlížejte k tomu při hodnocení.

Celkem tedy za část b) maximálně 3 body.

Maximálně tedy 10 bodů.

3. Příklady řešení:

a) i. *Proč / Kvůli komu se Honza nepřihlásil na judo?*

ii. *Přihlásil se Honza na judo kvůli Kláře?*

b) i. Klára byla důvodem, proč se Honza na judo nepřihlásil. / Mluvčí A ví, že se Honza na judo nepřihlásil, ale neví přesně proč. Mluvčí B sděluje důvod.

ii. Honza se na judo přihlásil, důvodem k tomu ale nebyla Klára. Honza se na judo přihlásil ne kvůli Kláře, ale z jiného důvodu. / Mluvčí A ví, že se Honza na judo přihlásil, ale neví, zda důvodem byla Klára. Mluvčí B v odpovědi sděluje, že Klára důvodem nebyla.

Poznámka: Nevyžadujte vysvětlení před lomítkem i za lomítkem zároveň, stačí jedno z nich (nebo obdobné).

c) i. V prvním případě se zápor týká významu slovesa *přihlásit*, a tedy významu celé věty (jedná se o tzv. zápor větný).

ii. Ve druhém případě stojí zápornka u slovesa, ale zápor se vztahuje na větný člen *kvůli Kláře* (jedná se o tzv. zápor členský).

Poznámka: Termíny větný a členský zápor nevyžadujte.

Bodování:

a) Za obě vhodně zvolené otázky – 2 body. Za jednu vhodnou otázku – 1 bod.

b) Za vhodné vysvětlení obou situací – 2 body. Za vhodné vysvětlení jedné situace – 1 bod.

c) Za vysvětlení rozdílného dosahu záporu – 2 body. Při drobných nedostacích – 1 bod.

Maximálně tedy 6 bodů.

4. Příklad řešení:

a) i. *Zachraňte před smrtí lidi pomocí bylinek.*

ii. *Zachraňte lidi, kteří jsou před smrtí, již způsobily bylinky.*

iii. *Zachraňte lidi, kteří jsou před smrtí způsobenou bylinkami.*

iv. *Zachraňte bylinkami lidi, kteří jsou před smrtí.*

b) Autor měl na mysli strukturu v bodě i.

Lze tak soudit na základě aktuálního členění zadané věty. Východisko výpovědi je *Zachraňte lidi před smrtí*, jádro výpovědi je *bylinkami*, je to nejdynamičtější část věty. / Této interpretaci významu nejvíce odpovídá naše znalost světa.

Poznámka: Spokojte se s jedním možným vysvětlením z uvedených.

c) V mluveném projevu lze vložit mezi tvary *smrtí* a *bylinkami* pauzu, která odstraní falešnou skladební dvojici.

Bodování

a) Za každou vhodně formulovanou větu – 2 body, při drobných nedostacích – 1 bod.

Celkem za část a) maximálně 8 bodů.

b) Za nalezení konstrukce – 1 bod, za uvedení vhodného vysvětlení – 1 bod.

Celkem za část b) maximálně 2 body.

c) Za správné uvedení prostředku – 1 bod.

Maximálně tedy 11 bodů.

Celkem maximálně 30 bodů.

Slohový úkol

Hodnoťte:

A) slohovou úroveň textu, zejména:

- dodržení tématu a formy, je-li stanovena
- nápaditost a originalitu zpracování
- celkovou výstavbu a členění textu, jeho plynulost a návaznost
- vhodný výběr jazykových prostředků přiměřeně ke stylu textu – posuzujte celkový výběr prostředků lexikálních, tvaroslovných a syntaktických, funkčnost volby spisovných a nespisovných prostředků
- větnou stavbu přiměřenou stylu textu

B) jazykovou a pravopisnou správnost projevu, zejména:

- pravopisnou správnost včetně dodržování pravidel interpunkce
- znalost kodifikace ve všech jazykových plánech – v hláskoslovném, morfologickém, lexikálním i syntaktickém plánu

Bodování části A): 0–10 bodů.

Bodování části B): 0–10 bodů.

Celkem tedy maximálně 20 bodů. Využijte celého bodového rozpětí.